

Van bruidsvlucht tot aanvaarde koningin

Tieme Wanders en Bart Barten

In de vorige aflevering (2014-4, p 6-8) hebben we gezien hoe we de bevruchtungskastjes vullen met jonge bijen en de koningin erbij doen. Dit laatste deel beschrijft hoe de volkjes gecontroleerd worden en hoe we uiteindelijk een bevrucht moertje invoeren, ofwel succesrijk tot koningin maken van een haar vreemd volk. Als tussenstap vinden we invoeren in een broedaflegger een uitstekend hulpmiddel.

Als koninginnenteler heb je met het vullen van de bevruchtungskastjes alles gedaan om de jonge moertjes een goede start te geven. Nu moeten de dames het zelf doen en moeten wij afwachten en geduld hebben. Het duurt minstens drie weken voor je zeker weet of alles goed is gegaan. De moertjes moeten namelijk op bruidsvlucht gaan, beginnen met het leggen van eitjes en een broednestje opzetten. Gedurende deze hele periode mogen we de volkjes niet storen. Ons rest niets anders dan nagelbijtend naar de weersvoorspellingen voor de thuisland of voor de Waddeneilanden te kijken. Slimmeriken die met het EWK (eenraamskastje met glazen ruitjes) werken, kunnen na twee weken hun nieuwsgierigheid bevredigen door voorzichtig het kastje uit de behuizing te halen en te kijken of er al broed is. Met kastjes zoals Apidea of Kieler is dat moeilijker. Die moeten openge maakt worden om raatjes eruit te kunnen nemen om te zien of er broed is. Doe dit altijd na vier uur 's middags. Daarna vliegt de koningin meestal niet meer en is het risico dat we haar storen tijdens de bruidsvlucht dus klein. Is er vier weken na het uitlopen van de koninginnen nog geen broed, dan moeten we ervan uitgaan dat de bevruchting is mislukt. Koninginnen die na die tijd nog niet aan de leg zijn, leveren meestal geen goede prestaties.

Wacht op goed gerijpte koningin

Richt je dus op de koninginnen die wél een mooi broednestje hebben. Deze

koninginnen voeren we niet meteen in een groter volk in. We moeten wachten tot het eerste broed is uitgelopen. Er is weliswaar niet veel ruimte voor de koningin om te leggen, maar dit levert geen schade op. De koningin is na die periode voldoende gerijpt en geeft flink veel feromonen af die de bijen aantrekken. Let daarbij op de voorraad voer in het bevruchtungskastje. Je zult niet de eerste zijn die alsnog koninginnen verliest door hard, uitgedroogd voerdeeg of zelfs door een leeg voerkamertje. De wanhopige bijen vind je dan aan een boom naast het bevruchtungskastje (in een hongerzwermpje).

Veilig invoeren in twee stappen

Het invoeren van een jonge koningin in een groter volk gaat helaas geregeld mis. Dat geeft veel verdriet ook omdat er veel geld of tijd in de aankoop of teelt is gestoken. De succesvolle introductie van een nieuw staatshoofd gaat beter naarmate het volk *kleiner* is en de bijen *jonger* zijn. Zelf passen we daarom een trapsgewijze introductie toe. Die gaat vrijwel altijd goed.

We beginnen 16 dagen na het uitlopen van de koningin met het voorbereiden van *broedafleggers*. Hiervoor hebben we ramen met gesloten broed en opzittende bijen nodig, zonder dop of koningin. De beste methode om deze ramen te 'oogsten' is door ramen met broed zonder opzittende bijen boven het moerrooster in de honingkamer te hangen. Als je geen broedkamer als honingkamer gebruikt dan kun je een extra broedkamer boven het koningin-

nenrooster plaatsen en daar ramen met broed zonder opzittende bijen in plaatsen. Daarbovenop komt dan de honingkamer. In korte tijd zullen bijen door het rooster naar het broed lopen. Na 9 dagen is alle broed gesloten en zijn de ramen klaar voor gebruik in broedafleggers.

Eerste trap

Voor een broedaflegger beginnen we met een lege zesramer. Daarin hangen we vier ramen met gesloten broed en opzittende bijen (zie hiervoor). Verzeker je ervan dat er niet stiekem een verdwaalde dop op die ramen zit! De ramen mogen uit verschillende volken komen. De zesramer komt te staan op enkele meters afstand van de volken die de ramen met broed en bijen hebben geleverd. Hierdoor kunnen de oudere vliegbeijen terugvliegen naar hun eigen volken en blijven alleen de jonge bijen achter. Om zeker te zijn dat er genoeg bijen achterblijven, schudden we er nog extra (jonge) bijen bij van ramen uit de honingkamers waaronder de broedramen zijn geogst. Nu kunnen we twee dingen doen: verenigen van het bevruchtungskastje met de zesramer of de koningin invoeren met een kooitje.

Moeren invoeren: verenigen of invoeren in een kooitje?

Verenigen heeft het grote voordeel dat de koningin tussen haar eigen dochters rondloopt tot de volken verenigd zijn. Het is een veilige methode die wordt toegepast door het bevruchtungskastje, zonder bodem, bovenop het gat in de dekplank van de zesramer te zetten met een velletje krantenpapier ertussen. In het papier prikken we wat

foto's Gert-Jan Schreuder

Invoeren van een jonge koningin.

gaatjes. Is het bevruchtungskastje een EWK dan wordt één ruitje weggenomen en we pakken het geheel in een vel krantenpapier. Dit pakketje komt dan in de zesramer te staan naast vier ramen broed met bijen. De kant waar het glaasje is weggehaald komt tegen het broed aan. Na een week kunnen we kijken of het gelukt is. (Men kan het pakketje ook met de glasloze kant óp de ramen leggen, met een opzetrand op de zesramer.)

Voor *invoeren* met een invoerkooitje kunnen we eenzelfde zesramer met gesloten broed en jonge bijen gebruiken. De koningin wordt dan uit het bevruchtungskastje gehaald en in haar eentje in zo'n kooitje gedaan. Het door ons gebruikte invoerkooitje bevat een voercompartimentje met honing-suikerdeeg, dat de bijen zullen leegeten, zo voor de koningin geleidelijk de weg naar het volk vrijmakend. Dit mengsel kunnen we het beste zelf maken van honing en poedersuiker. Zelfgemaakt

deeg kleeft namelijk minder dan kant en klaar voerdeeg. Ook na invoer van de koningin via een kooitje moeten we een week wachten voordat we gaan controleren.

Als we na die week eitjes en larfjes zien dan is de eerste stap van het invoeren geslaagd. In enkele gevallen zullen de bijen in de broedaflegger ontevreden zijn en zullen er doppen worden aangezet. Die doppen breken we allemaal weg. Na een week kijken we nog een keer en breken we eventuele doppen weer weg. Na drie weken, als het broed van de ingevoerde koningin uitloopt, is het doppen aanzetten ook afgelopen. We halen, als we verenigd hadden, het bevruchtungskastje weg en vullen de zesramers verder met kunst-raat of uitgebouwde ramen.

Tweede trap

Drie weken later begint de zesramer al wat krap te worden voor het volkje en wordt het tijd om de nieuwe koninginnen in te voeren in productievolken. We

halen eerst vijf ramen met broed en de oude koningin plus een voerraam uit het productievolk. Van de vier ramen die in de bovenbak over zijn, schudden we de bijen af in de onderste bak. Daarop komt een krant met gaatjes en daarop de bovenste broedbak met zes ramen mét de nieuwe koningin uit de zesramer en de vier afgeschudde ramen. Na negen dagen vind je prachtige ramen die volledig bezet zijn met gesloten broed. Het is dan tijd om een fles Dom Perignon of iets anders feestelijks uit de koelkast te halen en een toast uit te brengen. De koninginnen-teelt is helemaal gelukt.

Wilt u de belangrijkste stappen uit de teelt, zoals wij in vier afleveringen hebben beschreven, op film zien? Type dan deze link in uw browser: www.youtube.com/watch?v=6R_U_FRPLBU Of zoek op www.youtube.com naar: 'Aufzucht von Bienenköniginnen'. ●